

Handreiking voor een opstart met kinderen in de groep

Hoera, we mogen weer naar school!

Een moment waar veel kinderen naar hebben uitgekeken. Iets om te vieren. Kinderen hebben net als wij een bijzondere periode meegemaakt, wat vraagt om even stilstaan en samen op verhaal komen.

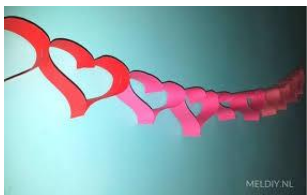
Tegelijkertijd is veerkracht ook eigen aan kinderen. Veel kinderen stellen zich flexibel op en laten zich leiden door het moment. In zo'n spannende periode, hebben zij baat bij ritme en structuur. Dit geeft veiligheid en vertrouwen. Maak het daarom niet groter dan het is, in hun belevingswereld; ga in op hun behoeften om hun hart te luchten, maar pak als het even kan het 'gewone leven' zoveel mogelijk weer op!

Hoe kun je als leerkracht hier een balans in vinden; aandacht voor de binnenwereld van het kind, en de draad weer oppakken met de groep? Deze handreiking biedt vijf ideeën:

1. Pak het ritme weer op

Doe wat je als leerkracht anders ook zou doen: 'doe maar lekker gewoon'. Niet om te bagatelliseren, maar wel om kinderen de voorspelbaarheid en structuur te geven die ze juist in deze tijd nodig hebben. Het kan namelijk zijn dat school nu de enige plek is voor het kind, die hetzelfde is gebleven, die rustig en vertrouwd is, wanneer er thuis en op straat spanning is ontstaan. Deze veilige basis is essentieel voor hun ontwikkeling. Ook zullen ze gevoelens van zorgen, angst en verdriet pas uiten als zij zich veilig voelen. Maar niet alleen voor kinderen die het moeilijk hebben (gehad) thuis, is deze basis belangrijk. Ook voor wie het als een fijne vakantie voelde, is dit prettig. Dus zeg wat je doet, en doe wat je zegt.

2. Maak ruimte voor een kleine viering

Vieren betekent letterlijk 'rust nemen, los laten'. Het is een moment waarop je even stilstaat. Je doorbreekt de 'kloktijd' en komt in een beleving terecht, waar de tijd even stil lijkt te staan. Samen kom je even op adem, op verhaal. Een viering wordt gekenmerkt door gezamenlijkheid. Kinderen ervaren dat ze deel uitmaken van een groter geheel. Ze staan er niet alleen voor; ze voelen zich gedragen door de gemeenschap, door leeftijdgenootjes en door hun juf of meneer. Dit is een hele waardevolle ervaring die bijdraagt aan hun welbevinden en ontwikkeling. Het kan zelfs zorgen voor een 'kippenvol moment'; je wordt geraakt door een persoonlijk verhaal van een vriendje, door muziek, door samen zingen. Juist in zo'n bijzondere tijd kan het zijn dat de verbinding sterker is dan ooit. Kinderen hebben elkaar gemist! Er is ruimte nodig voor werkelijk contact, voor betrokkenheid en bezieling. Laat weten dat je elkaar lief hebt en om elkaar geeft.

Dit kun je bijvoorbeeld doen door samen te toosten op een nieuwe start; wens elkaar wat moois toe, proost! Je kunt ook samen een mooie slinger knutselen. Schrijf een wens, op elk gekleurd strookje of vlaggetje van papier. Hang de slinger vervolgens op in jullie klas, om het gezellig te maken.

3. Laat kinderen zich uiten

Kinderen uiten zich niet alleen via woorden. Een rondje in de kring 'hoe gaat het met je?' is misschien waardevol, maar zal waarschijnlijk een opsomming worden van individuele ervaringen die ze aan de leerkracht vertellen. Het kan kinderen helpen om zich via andere taal uit te drukken. Gebruik diverse expressieve vormen om hun gevoel te laten uiten. Denk aan een lied zingen (over een nieuw begin, over de lente), trommelen of klappen (er is één (geheime) 'dirigent', de rest doet hem of haar na), dansen, een energizer (groet elkaar eens op afstand, allemaal om de beurt op een andere manier), tekenen (bijv. teken waar je van droomt) of een gedichtje schrijven (een elfje is een eenvoudig voorbeeld). Een moment van stilte kan ook heel waardevol zijn. Bijvoorbeeld een gebed, een gedicht voorlezen, of een aandachtsoefening (richt je bijvoorbeeld maar eens op geluiden...wat hoor je buiten? En op de gang..., in deze klas... en in jouw lijf? Sst...).

Geef álle kinderen de gelegenheid om mee te doen, op hun eigen manier. Alleen of samen. Een kring is een krachtige vorm daarvoor. Dit vergroot de betrokkenheid binnen de groep, wat juist nu zo van belang is.

4. Erken gevoelens

...maar maak het niet groter dan het is. Wees alert op valkuilen: je geeft (goedbedoeld) ongevraagd advies, wilt problemen oplossen, rakelt eigen zorgen op...Kinderen vragen vaak 'alleen' maar om even te luisteren. Luister...wees stil, en erken hun gevoel door te knikken en te 'hummen'. Vraag eventueel door: hoe is dat voor jou, wat doet dat met jou, wat betekent dat voor jou, of wat raakt jou zo? Vervolgens kun je de verbinding met de groep leggen: wie herkent dit; zijn er kinderen die dit ook zo hebben ervaren? Die herkenning geeft erkenning. Dat is belangrijk voor het welbevinden en de persoonsvorming van kinderen.

Realiseer je als leerkracht dat je geen therapeut of psycholoog bent. Ondersteun het kind, laat gevoelens toe, maar ga ook weer over tot de orde van de dag, en richt je op de groep. Verwijs eventueel door (naar de IB-er bijvoorbeeld) als een kind meer zorg nodig heeft.

Om gevoelens van kinderen in een groep(je) te bespreken, kun je gebruik maken van diverse kaartensets voor levensbeschouwelijke of filosofische vragen die er beschikbaar zijn (zie onderaan deze pagina). Je kunt het ook houden bij startvragen als: wat heb je gemist? Waar kijk je naar uit? Waar zie je tegenop?

5. Gebruik symboliek

In een wereld die anders-dan-anders is, moet je soms zoeken naar woorden. Symbolen, verhalen en rituelen kunnen dan houvast bieden. Ze zijn soms al erg oud. Dit geeft ook de betrekkelijkheid van de huidige situatie aan; ook vroeger hebben mensen crisissen meegemaakt. Ook elders in de wereld zoeken mensen naar troost. Maak gebruik van oude werkvormen die het 'hier en nu' doorbreken. Denk aan Bijbelverhalen vertellen (het verhaal van de Ark van Noach bijvoorbeeld), mandala's kleuren, dromenvangers knutselen, een klein lampje aan doen voor licht en hoop, een klankschaal gebruiken om tot rust te komen. Symbolen en metaforen hebben een sterke verwijzingskracht, soms spirituele kracht. Ze zijn gericht op het hart. Sommige kinderen zijn hier erg ontvankelijk voor. Het helpt hen om via deze taal in contact te komen met een groter geheel.

Door Karen Faber, SOL identiteitsbegeleider, april 2020.

Mede op basis van: De Schepper (2015). Vieren, H20.

Ideeën voor kaartensets met startvragen voor een groepsgesprek:

Praatprikkel, Troostkaartjes en Durf te vragen (Trefwoord).